

2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б.: Основи термінотворення. Семантичні та соціальні аспекти. – К., 2000.–С.56
3. Иванова О.Б. Динамика становления терминологии новой предметной области: на материале терминосферы нанотехнологии в английском и русском языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Иванова О.Б. – М., 2010. – 24 с.
4. Казимилова І.А. Проспект словника «Логістика. Словник термінів» / І.А. Казимилова, М. Півторак // Лексикографічний бюлетень: Зб. наук. праць / Відп. ред. І. С. Гнатюк. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – С. 24-32.
5. Купцова А.К. Проблемы формирования терминологий новых наук : на примере логистики: автореферат дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Купцова А.К. – М., 2007. – 17 с.
6. Підтримка інтеграції України до Транс-Європейської Транспортної мережі ТЕМ-Т. РК7. Міжгалузеві питання. Логістика. Заключний звіт 7.2 / Міністерство транспорту та зв'язку України. – Київ, грудень 2010. – 50 с.
7. European Logistics Association – ELA, [Електр. ресурс]; режим доступу: www.elalog.org
8. The Supply-Chain Council, [Електр. ресурс]; режим доступу: www.supply-chain.org
9. InventoryOps Dictionary [Електр. ресурс]; режим доступу: <http://www.inventoryops.com/dictionary.htm>.

An attempt to describe basic work in industry of terminology assignments in Ukraine. Beginning of XXI item reflected intensive research of separate term system, deepening of theory of term, by edition of different industries a particular branch dictionaries, creation of the State standards, on terms on determination.

УДК 378.147.011.3–051:80(09)

Ліпінська І. О.

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ШИРОКОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

У статті зроблено спробу порівняти зміст професійної та практичної підготовки вчителів-філологів широкого профілю в Україні на початку введення таких спеціальностей і на сьогодні. Автор аналізує передумови запровадження подвійних спеціальностей у педагогічних інститутах України. Дослідниця висловлює свої міркування щодо врахування попереднього досвіду системи педагогічної освіти для покращення рівня володіння другою спеціальністю

Ключові слова: професійна та практична підготовка, вчитель-філолог широкого профілю, подвійна спеціальність, педагогічні інститути

Проблема підготовки вчителя у вищих навчальних закладах до викладання кількох предметів не є новою у світовій і вітчизняній педагогіці. Реформування національної вищої освіти в контексті сучасних євроінтеграційних процесів зумовлює потребу у врахуванні в ході організації професійної підготовки вчителя європейських і світових стандартів. Подвійні спеціальності є досить перспективними, оскільки вони дають можливість викладання кількох навчальних предметів, а отже й більш ефективного працевлаштування.

Над проблемою підготовки вчителів-філологів за двома спеціальностями працює багато українських та російських науковців. Серед них – І. Голуб, О. Гріньова, О. Квасова, Ю. Кажан, Л. Калашникова, Б. Лапідус, І. Мельник, В. Неустороева, І. Соколова, Г. Солдатов, І. Халимон та ін. Проте більшість із них зупиняються на проблемах вивчення другої іноземної мови як фахової у вищих педагогічних навчальних закладах. Тим часом як інші поєднання спеціальностей залишаються поза увагою дослідників.

На нашу думку, для забезпечення більш ефективної підготовки вчителів-філологів за двома спеціальностями необхідно враховувати попередній досвід такої підготовки. Отже, метою даної статті є порівняти досвід підготовки вчителів-філологів широкого профілю в Україні на початку введення таких спеціальностей і на сьогодні, а саме: в 1956-1957 н. р. та 2012-2013 н. р.

Перш за все, варто проаналізувати передумови запровадження подвійних спеціальностей у педагогічних інститутах. На думку О. Мисечко, запровадження підготовки вчителів широкого профілю зумовлювалося реформою освіти, яка вирішувала проблему суміщення викладання кількох навчальних предметів у сільських школах, викликану демографічними наслідками війни і відповідним зменшенням кількості учнів [2, с. 343].

Для того, щоб ліквідувати гостру нестачу вчителів подвійного профілю, Міністерством освіти УРСР була виданий наказ від 11 вересня 1956 р. № 408 “Про заходи по підвищенню підготовки вчителів для загальноосвітніх шкіл УРСР”, яка зобов’язувала перевести деякі педагогічні інститути на 5-річний термін навчання [4, арк. 34], а наказом від 6 жовтня 1956 р. № 451 “Про затвердження переліку факультетів і спеціальностей широкого профілю педагогічний інститутів Української РСР” встановлювався список педагогічних інститутів, які з 1956/57 н. р. переводилися на п’ятирічний строк навчання [5, арк. 221].

Наслідком запровадження цих документів було введення у педагогічних інститутах подвійних філологічних спеціальностей. Перелік спеціальностей широкого профілю визначався з врахуванням постанови Ради Міністрів СРСР і ЦК КПРС від 30 серпня 1954 р. “Про покращення підготовки, розподілу і використання спеціалістів із вищою та середньою спеціальною освітою” [4, арк. 34]. Так, відповідно до плану набору студентів на стаціонарні відділення педагогічних інститутів УРСР на 1957 р., підготовка вчителів подвійного профілю здійснювалася за 15 спеціальностями у 25 педагогічних інститутах. У предметному полі “українська або російська мова” проводилася підготовка вчителів на історико-філологічних та філологічних факультетах 21 педагогічного інституту, а у предметному полі “іноземна мова” (англійська, німецька, французька) – на факультетах іноземних мов 4 педагогічних інститутів іноземних мов. При цьому в першому випадку другою спеціальністю була “історія”, “співи”, “іноземна мова” або “вихователь школи-інтернату”, а в другому – “українська”, “англійська”, “німецька мова” або “вихователь школи-інтернату”. Крім того, на педагогічному факультеті Київського педагогічного інституту іноземних мов проводилася підготовка фахівців за спеціальністю “дефектологія, українська мова і література” [6, арк. 83, 84].

В 1957 р. Міністерством освіти УРСР було надіслано директорам педагогічних інститутів затверджені Міністерством вищої освіти СРСР нові навчальні плани широкого профілю, згідно з якими педагогічні інститути УРСР повинні були розпочати роботу з 1957-1958 н. р.

Для того, щоб проаналізувати зміст підготовки вчителів-філологів за двома спеціальностями, розглянемо навчальні плани спеціальностей широкого профілю педагогічних інститутів на 1956-1957 н.р. Загалом у змісті тогочасної професійної підготовки вчителів виділялося кілька складових: суспільно-політична, психолого-педагогічна, спеціальна та методична. Для порівняння, у змісті сучасної професійної підготовки вчителів-філологів виділяються такі складові, як: цикл дисциплін гуманітарної та соціально-економічної, природничо-наукової, а також професійної та практичної підготовки. Також вивчаються дисципліни за вибором університету та за вибором студента.

За навчальними планами педагогічних інститутів на 1956-1957 н.р. спеціальна та методична підготовка вчителів-філологів широкого профілю передбачала вивчення таких дисциплін: вступ до мовознавства, українська мова, російська мова, методика викладання української мови, вступ до літературознавства, українська література, російська література, зарубіжна література, методика викладання літератури, іноземна мова. При цьому, на вивчення спеціальних та методичних дисциплін відводилася значна частина навчального часу (табл.1).

Таблиця 1

Частка спеціальної та методичної підготовки у змісті підготовки вчителів-філологів широкого профілю в 1956-1957 н. р.

№	Спеціальності	Спеціальні та методичні		Всього (год.)
		(год.)	%	
1	Українська мова та література, історія	3604	78,5	4590
2	Російська мова та література, історія	3580	78,4	4566
3	Українська мова та література, вихователь школи-інтернату	3104	72,8	4264
4	Російська мова та література, співи	3406	77,5	4394
5	Українська мова та література, співи	3368	77,4	4354
6	Російська мова та література, іноземна мова	3882	79,8	4866
7	Українська мова та література, іноземна мова	3852	79,6	4836
8	Іноземна мова, українська мова та література	3794	79,4	4780

При підготовці вчителів широкого профілю друга спеціальність вивчалася за аспектами. Наприклад, за другою спеціальністю “історія” відводилося 1298 год. на вивчення таких дисциплін, як історія стародавнього світу, історія середніх віків, історія нового часу, нова історія країн Сходу, історія СРСР, історія Української РСР. За другою спеціальністю “іноземна мова” протягом 1594 год. навчального часу вивчалася такі аспекти іноземної мови, як фонетика, граматики, практика мови та аналіз текстів, а також методика викладання іноземної мови [3, арк. 75, 81, 88, 93]. Тоді як за сучасними навчальними планами 2012-2013 н. р. при підготовці вчителів подвійного профілю друга спеціальність не вивчається за аспектами.

Серед спеціальних та методичних дисциплін при підготовці вчителів у 1956-1957 н. р. за спеціальністю “іноземна мова, українська мова та література” були такі: методика викладання іноземної мови, латинська мова, іноземна мова (основна), яка включала практику мови й аналіз текстів, граматику, фонетику, спеціальні курси (фонетику, граматику, лексикологію, історію мови, літератури країни, мова якої вивчається, новітню історію країни, мова якої вивчається) [3, арк. 68]. На сьогодні серед спеціальних дисциплін із додаткової спеціальності “англійська або німецька мова” вивчаються лише практичний курс іноземної мови, методика навчання іноземної мови, узагальнений теоретичний курс іноземної мови, та кілька спецкурсів за вибором університету: спецкурс із розвитку міжкультурної компетентності при вивченні англійської мови, спецкурс з іноземної мови, порівняльна типологія української (російської) та іноземної мов, актуальні проблеми сучасної германістики, інноваційні технології у навчанні іноземної мови у профільній школі, спецкурс з методики викладання іноземної мови у початковій школі. Вивчається також лінгвокраїнознавство – дисципліна, що об’єднала в собі історію, географію та літературу країни, мова якої вивчається [1, арк. 2].

Аналізуючи підготовку вчителя-філолога широкого профілю з першої і другої спеціальності у минулому, неважко помітити, що більше навчального часу виділялося на вивчення дисциплін першої спеціальності (табл. 2). Проте за спеціальностями “українська мова та література, історія”, “російська мова та література, історія”, “українська мова та література, іноземна мова” та “російська мова та література, іноземна мова” різниця у відсотковому співвідношенні дисциплін першої і другої спеціальностей невелика (від 10% до 13,4%), що свідчить про майже рівноцінну за обсягом навчального часу підготовку вчителів-філологів з обох спеціальностей. Тоді як на спеціальностях “українська мова та література, вихователь школи-інтернату”, “російська мова та література, співи”, “українська мова та література, співи” та “іноземна мова, українська мова та література” ґрунтовніше вивчалися дисципліни першої спеціальності, про що свідчить більш відчутна різниця в навчальних годинах (від 31,6% до 55%) [2, арк. 68-93].

Таблиця 2

Співвідношення навчального часу, виділеного на вивчення дисциплін першої і другої спеціальностей

№	Спеціальності	Перша спеціальність		Друга спеціальність	
		(год.)	%	(год.)	%
1	Українська мова та література, історія	946	56,7	1486	43,3
2	Російська мова та література, історія	1940	56,6	1486	43,4
3	Українська мова та література, вихователь школи-інтернату	2220	77,5	646	22,5
4	Російська мова та література, співи	2216	69,2	988	30,8
5	Українська мова та література, співи	2174	68,8	988	37,2
6	Російська мова та література, іноземна мова	2062	55,5	1656	45,5
7	Українська мова та література, іноземна мова	2032	55,1	1656	44,9
8	Іноземна мова, українська мова та література	2586	70,4	1088	29,6

Випускники-філологи спеціальностей широкого профілю склали в основному п'ять державних іспитів (тоді, як на сьогодні випускники V курсу складають тільки два інтегровані іспити). Наприкінці 50-х років минулого століття в СРСР відбувалася політизація змісту підготовки фахівців із вищою освітою. Це виявлялося в тому, що на всіх без винятку спеціальностях (і не тільки педагогічних) випускники склали історію КПРС. У педагогічних інститутах другим обов'язковим іспитом була педагогіка. Третім іспитом була мова з методикою викладання (українська чи російська, в залежності від першої спеціальності), четвертим – література з методикою викладання, п'ятим – друга спеціальність. Винятком була спеціальність “іноземна мова, українська мова та література”, випускники якої склали чотири іспити (українська мова та література з методиками їх викладання вони склали як один іспит) [3].

Для порівняння, на сьогодні в науково-навчальному інституті (далі – ННІ) філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка здійснюється підготовка спеціалістів за такими спеціальностями: “0101 Педагогічна освіта 7.010103 ПМСО. Українська мова і література та зарубіжної літератури. Спеціалізація: редагування освітніх видань”; “7.02030301 Українська мова і література. Додаткова спеціальність: 7.02030302 Мова і література (англійська), (німецька)”; “7.02030302 Мова і література (російська). Додаткова спеціальність: 7.02030302 Мова і література (англійська, німецька)”. Крім того, з 2010-2011 н. р. відбувається підготовка фахівців за напрямом “6.020303 – Філологія. Українська мова та література. Спеціалізація: українознавство”, а також триває останній навчальний рік підготовки фахівців за спеціальністю “7.010103 Українська мова і література. Спеціалізація: шкільне бібліотекознавство” [1]. Тоді як на початку введення спеціальностей широкого профілю, наприклад, підготовка вчителів-філологів здійснювалася за дещо іншими спеціальностями (див. табл. 1).

На сьогодні при підготовці вчителя-філолога подвійного профілю на вивчення дисциплін основної спеціальності виділяється більше навчального часу, ніж додаткової (табл. 4). Проте варто відзначити, що за навчальними планами педагогічних інститутів на 1956-1957 н. р. різниця у відсотковому співвідношенні дисциплін першої і другої спеціальностей становила в основному 10% – 13,4%, і лише на деяких спеціальностях була дещо більшою (“іноземна мова, українська мова та література” – 40,8%; “українська мова та література, вихователь школи-інтернату” – 55%) [2, арк. 68-93]. Тоді як за навчальними планами 2012-2013 н. р. ця різниця є більш відчутною – 36,6 – 66,4% [1]. Це свідчить про те, що різниця у співвідношенні дисциплін першої і другої спеціальностей значно зросла з тих пір, як подвійні спеціальності були започатковані. Тому, на нашу думку, актуальним на сьогодні є врахування попереднього досвіду підготовки вчителів-філологів подвійного профілю в напрямі більш оптимального урівноваження частки навчальних годин на обидві спеціальності.

Таблиця 3

Професійна та практична підготовка вчителів-філологів із додатковою спеціальністю в 2012-2013 н. р.

№	Спеціальності	Курси					Разом (год.,%)	Всього навч. год.
		1	2	3	4	5		
		(год.)						
1	Українська мова та література, редагування освітніх видань	2016	1674	1674	1422	1008	7794, 82,9	9400
2	Українська мова та література, мова і література (англійська, німецька)	1962	1548	1926	1674	1116	8226, 86,4	9522
3	Російська мова та література, мова і література (англійська)	1782	1467	2070	1512	990	7821, 83,6	9351
4	Українська мова та література, українознавство	1944	1620	1674	-	-	238, 82	6390
5	Українська мова та література, шкільне бібліотекознавство	-	-	-	-	999	999, 82,2	1215

Разом із тим, спостерігається збільшення у відсотковому співвідношенні навчальних годин для професійної та практичної підготовки вчителів-філологів із додатковою спеціальністю в навчальних планах 2012-2013 н. р. в порівнянні з 1956-1957 н. р. з 72,8 – 79,8% до 82 – 86,4% [2, арк. 68-93] (див. табл.1 і табл.3).

Таблиця 4

Співвідношення навчального часу, виділеного на вивчення дисциплін основної і додаткової спеціальностей

№	Спеціальності	Перша спеціальність		Друга спеціальність	
		(год.)	%	(год.)	%
1	Українська мова та література, редагування освітніх видань	5760	79,2	1512	20,8
2	Українська мова та література, мова і література (англійська, німецька)	5814	76,5	1790	23,5
3	Російська мова та література, мова і література (англійська)	5193	71,7	2052	28,3
4	Українська мова та література, українознавство (1, 2, 3-й курси)	4086	83,2	828	16,8
5	Українська мова та література, шкільне бібліотекознавство (5-й курс)	756	68,3	351	31,7

Аналіз навчальних планів для педагогічних інститутів на 1956-1957 н. р. спеціальностей широкого профілю та навчальних планів 2012-2013 н. р. Житомирського державного університету імені І.Франка ННІ філології та журналістики для подвійних спеціальностей засвідчив, що для того, щоб забезпечити більш ефективну підготовку сучасного вчителя-філолога за двома спеціальностями, треба враховувати попередній досвід системи педагогічної освіти. По-перше, необхідно розширити діапазон дисциплін фахової фундаментальної підготовки. По-друге, треба зрівняти вагу дисциплін першої і другої спеціальності до приблизно одного рівня. По-третє, варто уніфікувати дисципліни теоретичної та практичної підготовки (особливо дисципліни першої та другої спеціальності).

Використані джерела

1. ЖДУ імені Івана Франка. Робочі навчальні плани, затверджені Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України на 2012-2013 н. р. – 38 арк.
2. Мисечко О.Є. Формування системи фахової підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (початок ХХ ст. – початок 1960-х рр.): монографія / О.Є.Мисечко. – Житомир, 2008. – 528 с.
3. ЦДАВОВ України. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ оп. 15 Спр. 1857. Навчальні плани педагогічних інститутів, розроблені управлінням та затверджені Міністерством освіти УРСР на 1956 р. – 105 арк.
4. ЦДАВОВ України. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ оп. 15 Спр.1782. Постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР з питань народної освіти УРСР. – 60 арк.
5. ЦДАВОВ України. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ оп. 15 Спр. 1856. Директивні вказівки управління підвідомчим установам з питань метод роботи в педвузах. – 263 арк.
6. ЦДАВОВ України. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ оп. 15 Спр. 2082. Директивні вказівки управління підвідомчим установам з питань методичної роботи в педвузах. – 248 арк.

The article attempts to compare the content of professional and practical of training teachers-philologists of wide profile in Ukraine at the beginning of the introduction of such professions and nowadays. The author analyzes the background of the introduction of double specialties in pedagogical institutions of Ukraine. The researcher expresses her views on account of previous experience of teacher training to improve the level of knowledge of the second specialty

Key words: professional and practical training, teachers-philologists of wide profile, double specialties, pedagogical institutions

УДК 37.091.39:001.76:811.111

Орлова І. О.

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті висвітлюється ефективність та продуктивність інтерактивних методів навчання. Ці методи мотивують учнів до активного учіння і сприяють формуванню творчого ставлення до оволодіння іноземними мовами, що полегшує процес вивчення мови, забезпечує позитивні результати

Ключові слова: інтерактивний метод, мотивація, форми і методи викладання, інформаційні технології, комп'ютерні презентації.

Актуальність пропонованої статті зумовлена необхідністю навчити дітей вчитися. Це найважливіше завдання сучасної системи освіти означає створити умови, які дають можливість сучасному школяреві брати активну участь у оволодінні знаннями, творчо застосовувати ці знання на практиці. З цією метою вчителі застосовують на практиці різні сучасні технології і методики. Завдання полягає в тому, щоб зробити кожен урок цікавим, захоплюючим і домагатися того, щоб він розвивав пізнавальний інтерес, спонукав учнів до активної участі в навчальному процесі.

Національна Доктрина розвитку освіти в Україні наголошує на важливості опанування іноземної мови як засобу комунікації, що має на меті набуття учнями відповідних умінь і навичок. Одним з найважливіших принципів, на яких базуються нові програми для середніх загальноосвітніх навчальних закладів з англійської мови є принцип інтерактивності.